

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistalenne. Rinnakkaistalenne saattaa erota alkuperäisestä sivutuksestaan ja painoasultaan.

PLEASE NOTE! This is a self-archived version of the article that may differ from the final publication in pagination and typography.

Viittaa alkuperäiseen lähteeseen:

Cite the final publication:

Römer-Paakkanen, T. & Suonpää, M. (2023) Maaseudun 50+ matkailuyrittäjät kestävä kehityksen edistäjiksi yrittäjyyskasvatuksen avulla. Teoksessa S. Ilonen & K. Hytönen (toim.) *YKTS Yrittäjyyskasvatuspäivät 2023: Kriittisiä ja reflektiivisiä näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen. Konferenssijulkaisu*, 77–95. Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9493-9>

Maaseudun 50+ matkailuyrittäjät kestävän kehityksen edistäjiksi yrittäjyyskasvatuksen avulla

Tarja Römer-Paakkanen, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Maija Suonpää, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Euroopan maaseutualueilla on luonnon- ja kulttuurin voimavaroja, joiden avulla voidaan kehittää houkuttelevaa, kilpailukykyistä ja kestävä matkailua. ENTRUST- hankkeessa tutkittiin, kuinka maaseutualueiden elinvoimaisuutta voidaan tukea kokeneiden yli 50-vuotiaiden yrittäjien kestäväan kehitykseen perustuvan liiketoiminnan avulla. Tässä artikkelissa esitellään tutkimusta, jossa selvitettiin: *Minkälaisia kokemuksia maaseutualueiden 50+ ikäisillä senioriyrittäjillä on yrittäjyydestä ja oman yrityksensä mahdollisuuksista taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen tai ekologisen kestävyuden edistämisestä paikallisyhteisöissään?*

Viitekehys koostuu senioriyrittäjyydestä, kestävästä kehityksestä ja kestävästä matkailusta. 50–64-vuotiaiden perustamat yritykset ovat yleensä menestyneempiä kuin nuorempien perustamat. Ikääntyneiden yrittäjien menestys perustuu sosiaaliseen pääomaan ja kehittyneisiin verkostoihin. Heillä on vahvempi talous ja parempi kyky hyödyntää resursseja sekä luoda uskottavampia yritysideoita. Tutkimus on monitapaustutkimus, jonka aineisto kerättiin videoitujen haastattelujen avulla vuonna 2022. Kussakin ENTRUST-hankkeen kumppanimaassa (Alankomaat, Irlanti, Suomi, Portugali ja Irlanti) tehtiin kaksi yrittäjän/yrittäjäpariskunnan haastattelua. Filmatuissa puolistrukturoiduissa haastatteluissa keskeisinä teemoina oli: *Miten yrittäjät olivat päätyneet maaseutuyrittäjiksi, miten he hyödyntävät aikaisempaa kokemustaan ja osaamistaan, miten he edistävät oman alueensa taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista tai ekologista kestävyttä ja minkälaisena he näkevät tulevaisuutensa yrittäjänä.*

Haastatellut yrittäjät arvostavat lähialueensa kehittämistä ja sen kulttuurisen perinnön säilyttämistä. Heille on tärkeää, että myös seuraava sukupolvi voi nauttia maaseudun rikkaudesta. He kokevat yhteistyön paikallisten yrittäjien kanssa tärkeäksi mahdollisuudeksi luoda kestävä matkailua. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa yrittäjyyskasvatusta potentiaalisille 50+ maaseutuyrittäjille.

Avainsanat: Kestävä matkailu, maaseutumatkailu, maaseutuyrittäjyys, matkailuyrittäjyys, senioriyrittäjyys, yrittäjyyskasvatus

Johdanto

Tutkimuksen taustaa

Samanaikainen väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku ovat yksi Länsi-Euroopan maiden suurimpia haasteita (Cela ja Ciommi, 2018, s. 211), joka vaikuttaa haitallisesti siihen, miten työikäinen väestö

jakautuu työssäkäyviin ja ei-työllisiin. Vaikka monissa korkeiden työttömyyslukujen maissa rohkaistaan ikääntyneitä työntekijöitä jäämään varhaiseläkkeelle väittäen, että he "luovat tilaa nuorille työntekijöille", tulevaisuudessa työvoimapula on kuitenkin todennäköisempää kuin työvoiman ylitarjonta. (Thijssen ja Rocco, 2010, s. 16.) Ikääntyneet eurooppalaiset ovat terveitä ja voivat edistää talouskasvua taitojensa ja kokemuksensa kautta, minkä takia on tärkeää hyödyntää ikääntyneiden potentiaalia työmarkkinoilla entistä paremmin (Euroopan komissio, 2014, s. 8). Koska yli 50 vuotiailla pitkään työelämässä olleilla on nuoriin verrattuna kehittyneemmät verkostot, vahvempi taloudellinen asema ja parempi kyky hyödyntää erilaisia resursseja ja luoda uskottavia yritysideoita, heillä on myös paremmat mahdollisuudet perustaa uusia menestyneempiä yrityksiä kuin nuoremmalla sukupolvella.

Puolet Euroopan maa-alueesta on maaseutua, jolla asuu noin 20 prosenttia Euroopan väestöstä. Suurin osa maaseutualueista on kuitenkin EU:n heikoimmassa asemassa olevia alueita, joiden BKT asukasta kohti on huomattavasti Euroopan keskiarvoa alhaisempi (Euroopan komissio 2023). Maaseutualueilla on maa- ja metsätalouden lisäksi myös muiden alojen, kuten esimerkiksi elintarvikekaupan, virkistys- ja matkailualan liiketoimintaa. Sobczykkin (2014) mukaan maaseutu on ainutlaatuisten maisemien ja luonnonvarojen 'säiliö', mutta se on myös houkutteleva paikka asua ja työskennellä.

Tässä artikkelissa esitellään ENTRUST-hankkeessa tehtyä monitapaustutkimusta, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa ja ideoita maaseudun matkailuyrittäjyydestä kiinnostuneille yli 50 vuotiaalle suunnatun yrittäjyyden koulutus- ja valmennusohjelman suunnittelua varten.

ENTRUST-hanke on Erasmus+ -rahoitteinen kansainvälinen koulutus- ja kehittämisohjelma, jonka tarkoituksena on suunnitella ammatilliseen koulutukseen yli 50-vuotialle potentiaalisille maaseutuyrittäjille suunnattu yrittäjyyden koulutus- ja valmennusohjelma. Yrittäjyyskoulutuksessa suunnitellun liiketoiminnan tavoitteena on vastata maaseudun haasteisiin, tukea eurooppalaisen kulttuurin, luonnon ja kulttuuriperintökohteiden säilymistä sekä tarjota palveluita muille maaseudun yrityksille, yrittäjäverkostoille tai matkailijoille. Suunniteltava yrittäjyyskoulutusohjelma tulee sisältämään oppimisalustan, interaktiivisia työkaluja sekä koulutus- ja tukimateriaalia kestävän kehityksen maaseutuliikeyrityksien ideointia ja suunnittelua varten.

ENTRUST-hankkeessa ovat mukana Suomi (Haaga-Helia AMK), Hollanti (Stichting Business Development Friesland), Irlanti (Innovation and Management Centre) ja Portugali (Aidlearn, Consultoria em Recursos Humanos & Domínio Vivo - Formação e Consultoria).

Tutkimusasetelma, tutkimusongelma ja tutkimuskysymys

ENTRUST-hankkeen taustalla ovat seuraavat ongelmat ja kysymykset:

- Kuinka maaseutualueet voidaan säilyttää elinkelpoisina kestävän kehityksen ja yrittäjyyden avulla?
- Kuinka voidaan kannustaa ikääntyneitä ihmisiä toimimaan aktiivisesti yhteiskunnassa ja samalla hyödyntää heidän osaamistaan ja kokemuksiaan maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä?

Jotta paremmin ymmärrettäisiin maaseutumatkailuun, kestävään kehitykseen ja kestävään matkailuun, luonnon- ja kulttuuriperintökohteisiin sekä senioriyrittäjyyteen liittyviä ilmiöitä ja käsitteitä ENTRUST-hankkeen partnerimaissa, hankkeessa tehtiin laaja kirjallisuuskatsaus. Lisäksi on tehty kyselytutkimukset (Römer-Paakkanen ja Suonpää 2023) sekä potentiaalisille 50+ ikäisille yrittäjille että maaseudun kehittäjille ja maaseutumatkailun asiantuntijoille. Hankkeessa suunniteltava 50+ ikäisille potentiaalisille yrittäjille suunnattu yrittäjyyden valmennusohjelma koostuu oppimisalustasta ja interaktiivisista työkaluista sekä valmennus- ja tukimateriaaleista. Näiden materiaalien avulla voidaan ohjata ja tukea yrittäjiä ja heidän uusien yritysten suunnitteluaan. Kuviossa 1 esitetään ENTRUST-hankkeen tutkimuskokoanisuus, joka sisältää myös tässä artikkelissa esiteltävän yrittäjien haastattelututkimuksen tutkimusasetelman.

ENTRUST-hankkeessa tehdyt tutkimukset:

1) Kirjallisuuskatsaus:

- Laaja kirjallisuuskatsaus koskien maaseutumatkailua, kestävää kehitystä ja kestävää matkailua, luonnonperintökohteita ja kulttuuriperintökohteita ja senioriyrittäjyyteen liittyviä ilmiöitä ja käsitteitä ENTRUST-hankkeen partnerimaissa.

2) Kyselytutkimukset:

- Kyselytutkimus potentiaalisille 50+ ikäisille yrittäjille
- Kyselytutkimus maaseudun kehittäjille ja maaseutumatkailun asiantuntijoille.
- Tutkimuskysymys: Minkälaista yrittäjyyskoulutusta potentiaaliset yli 50 yrittäjät tarvitsevat, jos he haluavat luoda uutta yrityksiä, jotka edistävät kestävää kehitystä ja matkailua maaseudulla?

Kyselytutkimusten avulla on tuotettu tietoa ja ymmärrystä siitä, minkälaista yrittäjyyskoulutusta ja –valmennusta 50+ ikäiset potentiaaliset yrittäjät tarvitsevat, jos he suunnittelevat uusia yrityksiä, joiden on tarkoitus edistää kestävää kehitystä ja kestävää turismia maaseutualueilla.

3) Best-practice yrittäjien haastattelututkimus

Semi-strukturoitu haastattelututkimus 50+ ikäisille yrittäjille tai yrittäjäparikunnille, jotka haastatteluhetkellä toimivat yrittäjänä matkailuun liittyvillä aloilla ENTRUST-hankkeen partnerimaissa:

- Monitapaustutkimus: 8 yrittäjää tai yrittäjäpariskuntaa (2 kustakin ENTRUST-hankkeen partnerimaasta)
- Haastattelut syksyllä 2022, haastattelut filmattiin ja niistä koostettiin kutakin tapausta esittelevä lyhytdokumenttivideo
- Tutkimuskysymys: *Minkälaisia kokemuksia maaseutualueiden 50+ ikäisillä senioriyrittäjillä on yrittäjyydestä ja oman yrityksensä mahdollisuuksista taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen tai ekologisen kestävyys edistämiseksi paikallisyyhteisössään?*
- Haastattelujen pääteemat: Miten yrittäjät olivat päätyneet maaseutuyrittäjiksi, miten he hyödyntävät aikaisempaa kokemustaan ja osaamistaan, miten he edistävät oman alueensa taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista tai ekologista kestävyttä ja minkälaisena he näkevät tulevaisuutensa yrittäjänä.

ENTRUST-hankkeessa tehtyjen tutkimusten tuloksia voidaan hyödyntää:

- kun halutaan aktivoida ikääntyneitä potentiaalisia yrittäjiä yrittäjyyskasvatuksella ja yrittäjyysvalmennuksella (sosiaalis-taloudellinen kestävyys)
- kun halutaan elävöittää ja elvyttää maaseutua ja maaseutuyhteisöjä (taloudellis-ekologinen kestävyys)
- kun halutaan säilyttää maaseutuympäristö ja luonto (sosiaalis-ekologinen kestävyys)

Kuvio 1: ENTRUST-hankkeessa tehdyt tutkimukset (Römer-Paakkanen ja Suonpää 2023) ja tutkimusasetelma tässä artikkelissa esiteltävälle tutkimukselle.

Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkimusprojektin viitekehysten avainilmiöt ja avainkäsitteet ovat senioriyrittäjyys, ikääntyminen ja ikääntyneiden oppiminen sekä kestävä matkailu (taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti sekä ekologisesti kestävä), joita käsitellään yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta ja eurooppalaisen maaseudun kontekstissa.

Senioriyrittäjyys, ikääntyminen ja ikääntyneiden oppiminen

Bohlingerin ja Loon (2010) mukaan ikääntymisprosessia ja ikääntyneiden yksilöiden luokittelua ei voida perustella biologisilla tai fysiologisilla syillä. Ikä on sosiaalinen konstruktio, jossa ihmisten kohdistaminen ikääntyvään ryhmään tehdään suhteessa vallitsevaan teoreettiseen ymmärrykseen, käytännön intresseihin ja empiirisiin näkökohtiin. Thijssenin ja Roccon (2010, s. 15) mukaan aktiivinen ikääntyminen mahdollistaa työllistymisen, 'varjouran' tai toisen uran toteuttamisen tai yrittäjäksi ryhtymisen.

Iselen ja Rogoffin (2014) mukaan elinajanodotteen noustessa senioriyrittäjillä on yhä tärkeämpi rooli taloudellisessa toiminnassa. Huolimatta seniorien kasvavasta merkityksestä taloudessa, politiikassa ja liiketoiminnassa, heidän vaikutustaan ei ole kuitenkaan tarkemmin tutkittu. Vaikka media esittelee parikymppiset yrittäjät teknologisina velhoina ja innovoijina, viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että sekä 18–29-vuotiaiden että 60+-vuotiaiden ikäryhmässä on yhtä paljon uusia yrittäjiä. Itse asiassa 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä on eniten startup-aktiivisuutta. (Isele ja Rogoff, 2014) Myös Schøtt ym. (2017) vahvistavat, että ikääntyneiden yrittäjyys on erittäin tärkeä taloudellinen voimavara sekä maailmanlaajuisesti että alueellisesti.

Vuonna 2018 EU:ssa oli 14,5 miljoonaa yli 50-vuotiasta yrittäjää, mikä on 48 prosenttia alueen kaikista yrittäjistä. Yli 31 prosenttia näistä yrittäjistä työllistää muita ihmisiä kuin itseään (OECD/EU, 2019). Esimerkiksi Suomessa yrittäjien määrä on lisääntynyt vain 55–74-vuotiaiden ikäryhmässä (Järnefelt, 2011). Vuonna 2017 13 % suomalaisista 65–74-vuotiaista yrittäjistä oli aiemmin työssä, mutta jatkoi osa-aikatyötä eläkkeelle jäämisen jälkeen (Sutela ja Pärnänen, 2018). Suomessa lähes puolella yrittäjistä, jotka ovat perustaneet start-up-yrityksen seniorivuosiensa, on aikaisempaa yrittäjäkokemusta. (Kautonen, 2008).

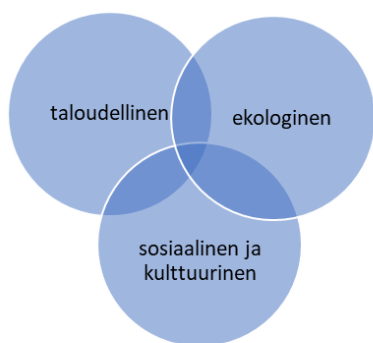
50–64-vuotiaat pystyvät yleensä paremmin perustamaan ja pyörittämään yrityksiä kuin nuoremmat (Lechner ja Dowling, 2003; Kibler ym. 2012; Singh ja DeNoble, 2003; Kautonen, 2013, 14) ja heidän yrityksensä ovat myös menestyneempiä (Khan 2013, 53). Heidän menestyksensä perustuu sosiaaliseen pääomaan ja kehittyneempiin verkostoihin, joita he ovat rakentaneet uransa aikana. Heillä on myös vahvempi taloudellinen asema, parempi kyky hyödyntää resursseja ja luoda uskottavampia yrityksiä uransa aikana. (Schøtt ym., 2017.)

Ikääntyneet yrittäjät voidaan jakaa kolmeen ryhmään: (1) työntekijöinä työskennelleet, jotka ryhtyvät yrittäjiksi eläkkeelle jäädessään; (2) eläkkeelle jääneet työntekijät, jotka eläkkeelle jäätyään ryhtyvät yrittäjiksi vasta myöhemmin; ja (3) yrittäjät, jotka siirtävät eläkkeelle jäämistään ja jatkavat yrittäjinä myös eläkkeelle siirtymisen jälkeen (Kyrö et al., 2012). Aikaisin eläkkeelle jääneet yrittäjät voidaan jakaa kolmeen ryhmään: joillekin itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtyminen on järkevä valinta, osa joukosta on aina halunut ryhtyä yrittäjiksi, mutta he eivät ole eri syistä pystyneet toteuttamaan tätä halua aikaisemmin urallaan ja jotkut puolestaan haluaisivat palata mieluummin entisiin tehtäviinsä työntekijöinä, vaikka he voisivat pärjätä hyvin myös yrittäjinä (esim. Singh ja DeNoble, 2003; Yaniv ja Brock, 2012). Muihin ikäryhmiin verrattuna vanhempien ihmisten motivaatio yrittäjyyteen perustuu useammin välttämättömyyteen tai siihen, että heillä ei ole muita vaihtoehtoja hankkia kohtuullista toimeentuloa (Schøtt ym. 2017).

Escuder-Mollon ym. (2014) mukaan elinikäinen oppiminen myöhemmällä iällä on yleistymässä, mutta työhön liittyvien tarpeiden ja pätevyysvaatimusten sijaan ikääntyneillä on enemmän henkilökohtaisia tarpeita oppimiseen, kuten uteliaisuus ja halu ymmärtää ympäristöä, kuuluminen joukkoon, hauskuus tai oman aktiivisuuden säilyttäminen. Ikääntyneiden kulttuuriset arvot ja ajattelutavat sekä heidän koulutus- ja oppimishistoriansa voivat vaihdella maittain. Henkilökohtaiset tavoitteet parantavat elämänlaatua; koulutus lisää hyvinvointia ja ymmärrystä itsestä ja yhteiskunnasta. Henkilökohtaisten tavoitteiden löytäminen ja saavuttaminen auttaa oppijoita tuntemaan, että he voivat vaikuttaa ja ovat osa yhteiskuntaa. Vanhemmille ihmisille on kertynyt elinikäinen kokemus, jonka he tuovat mukanaan oppimistilanteisiin. Heidän valmiutensa yrittäjyyteen vaihtelee aiemman elämäkokemuksen mukaan: osalla on saattanut olla työkokemusta työntekijänä, osalla yrittäjäkokemusta. Henkilökohtaisten tavoitteiden löytäminen ja saavuttaminen auttaa iäkkäitä oppijoita tuntemaan, että he osallistuvat yhteiskuntaan ja ovat osa yhteiskuntaa (Escuder-Mollon ym., 2014).

Kestävä kehitys ja kestävä matkailu

Kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että täytetään nykyhetken tarpeita samalla, kun varmistetaan, että tulevat sukupolvet voivat täyttää omia tarpeitaan. Kestävässä kehityksessä on kolme pääkomponenttia: taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys. Kestävän kehityksen saavuttamiseksi näiden kolmen alueen politiikkojen on toimittava yhdessä ja tuettava toisiaan (Euroopan komissio 2022). Kestävyys voidaan esittää visuaalisesti kolmella eri tavalla: kolmella pilarilla, kolmella risteävällä ympyrällä, joiden keskipisteenä on yleinen kestävyys, tai kolmella "samankeskisellä" ympyrällä (Purvis ym., 2019).

Kuvio 2: Kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta, ympyröiden leikkauspinnat kuvaavat taloudellis-ekologista, ekologis-sosiaalista ja sosiaalis-taloudellista kestävyyttä.

Roger ym. (2012) mukaan sosiaalinen kestävyys tarkoittaa ihmisten hyvinvoinnin tarpeiden täyttämistä. Erilaisten yhteiskuntien ympäristön kestävyuden toteuttamiseksi tarvitaan sosiaalisesti, poliittisesti ja taloudellisesti hyvin toimivia yhteiskuntia, jotka pystyvät vastaamaan menestyksekkäästi uusiin haasteisiin.

"Global Sustainable Tourism Council" (GSTC) on määritellyt kriteerit, jotka toimivat matkailun ja matkailun kestävyden maailmanlaajuisina standardeina. Kriteereitä käytetään koulutuksessa ja tietoisuuden lisäämisessä, yritysten, valtion virastojen ja muiden organisaatioiden päätöksenteossa, mittaamisessa ja arvioinnissa sekä sertifiointin perustana. *"GSTC-kriteerit perustuvat vuosikymmenten työhön ja kokemukseen eri puolilla maailmaa, ja niissä otetaan huomioon lukuisat kestävä matkailun suuntaviivat ja standardit jokaiselta mantereelta. Ne kuvastavat tavoitettamme saavuttaa globaali yksimielisyys kestävästä matkailusta. Kriteerien kehittämisprosessi noudattaa ISEAL Alliancen kansainvälisiä suuntaviivoja kestävä kehityksen standardien kehittämiseen ja hallintaan kaikilla sektoreilla. Tämä koodi perustuu asiaankuuluviin ISO-standardeihin. Kriteerit ovat minimi, eivät maksimi, joka yritysten, hallitusten ja toimipaikkojen on saavutettava saavuttaa taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista sekä ekologista kestävyttä. Koska jokaisella kohteella on oma kulttuurinsa, ympäristönsä, tapansa ja lakinsa, kriteerit on suunniteltu mukautumaan paikallisiin olosuhteisiin ja niitä täydennetään tiettyjä paikkoja ja aktiviteetteja koskevilla lisäkriteereillä".*

Maaseutualue ja maaseutumatkailu

OECD (2011 s. 3) määrittelee maaseutualan seuraavasti: "Paikallisesti suositellaan maaseutualueeksi nimitettävän aluetta, jolla on 150 henkeä neliökilometriä kohti. Maantieteellisesti alueet ryhmitellään maaseutuväestön osuuden mukaan kolmeen tyyppiin: pääosin maaseutua (50 %), merkittävästi maaseutua (15–50 %) ja pääosin kaupungistuva alue (15 %)." Lanfranchin ja Giannetton (2003, s. 218) mukaan maaseutualan ongelmat johtuvat pääasiassa väestökadosta eli siitä, että suuri joukko ihmisiä pakenee kaupunkiin. Usein tämä muuttoliike koskee päteviä nuoria, jotka eivät löydä maaseudulta mitään tulonlähdettä. Tämän muuttoliikkeen laukaisee usein kaksisuuntainen muutos: alhaiset maataloustyön tuottamat tulot (työntö-vaikutus) tai työvoiman kysynnän kasvu muilla sektoreilla, mikä

lisää tuloja muilla aloilla (veto-vaikutus). Maaseudun väestökato aiheuttaa myös alueiden eristymistä ja kuihtumista, jotka puolestaan aiheuttavat alueen julkisten ja yksityisten palveluiden vähenemistä ja joissain tapauksissa katoamista kokonaan.

UNWTO:n (World Tourism Organization, 2022) mukaan matkailun avulla voidaan tarjota sosioekonomisia mahdollisuuksia maaseutuyhteisöille. Maaseutuelämän positiivisten puolien esiin tuominen voi lisätä maaseutualueiden houkuttelevuutta ja elinvoimaisuutta, lieventää väestörakenteen haasteita, vähentää muuttoliikettä ja edistää erilaisia paikallisia resursseja ja perinteitä.

Maaseutumatkailun käsitteen yleispätevän määritelmän löytäminen on vaikeaa sen monitahoisuuden ja monimutkaisuuden vuoksi. Anan (2017) mukaan maaseutumatkailun, maatilamatkailun ja ekomatkailun alalla on yhteinen näkemys siitä, minkälaiset turistit valitsevat tietyn tyyppisiä lomiamia ja minkälaista laatu-aikaa he arvostavat, mutta turistien valintoja ohjaavat myös trendit, olosuhteet sekä paikallistentoimijoiden noudattamat periaatteet. Maaseutumatkailu liittyy alueen paikallisen taloudellisen toiminnan lisäksi myös paikalliseen luonnonympäristöön, kulttuuriympäristöön ja kulttuuriperintöön (esim. Arslan ja Ekren, 2017, s. 2579 ja Soykan, 2002).

Metodologia

Tutkimuksen lähestymistapa on abduktiivinen ja sitä ohjaa tiedon ja teorian välinen iteraatio (Timmermans ja Tavory, 2012). Tutkimusprojektin tavoitteena on saada käsitys tämän tutkimuksen ydinilmiöiden tulkinnasta ja ymmärtämisestä (Cohen, Manion ja Morrison, 2011, s. 33) ja syventää ymmärrystä 50+ yrittäjyydestä maaseutualueilla neljässä eurooppalaisessa kontekstissa. Tutkimuksen taustalla on kiinnostus tuottaa käytännön tietoa koulutuksen luomiseksi potentiaalisille 50+ yrittäjille.

Tutkimus on monitapaustutkimus, jonka avulla tarkastellaan maaseutualueiden 50+ yrittäjien tosielämän tilanteita (Eisenhardt, 1989; Creswell, 2013). Jotta voidaan ymmärtää yrittäjyyden kontekstuaalisia ulottuvuuksia, 50+ yrittäjien puolistrukturoiduissa haastatteluissa on sovellettu tutkivaa ja tulkitsevaa lähestymistapaa (Dana ja Dana, 2005). Aineisto kerättiin syksyllä 2022 kahdeksalla kasvokkain tehdyllä yrittäjien haastattelulla, jotka myös filmattiin. Haastattelut kestivät noin tunnin ja haastateltaville toimitettiin etukäteen tietoa haastatteluiden teema-alueista. Jokaisesta kumppanimaasta (Alankomaat, Irlanti, Suomi ja Portugali) haastateltiin kahta yrittäjää tai yrittäjäpariskuntaa. Haastatteluissa keskityttiin siihen, miten maaseudun 50+ ikäiset yrittäjät osallistuvat taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen tai ekologisen kestävyysedistämiseen omassa lähiympäristössään.

Puolistrukturoitujen syvähaastatteluiden toteuttaminen

Sekä haastateltavan että haastattelijan ajan ja kustannusten säästämiseksi nykyisin tehdään yhä enemmän videopohjaista tutkimusta ja videohaastatteluja verkossa. De Villiers, Farooq ja Molinari (2022) käyttävät termiä "videohaastattelu", kun he viittaavat kvalitatiivisiin tutkimushaastatteluihin (eli puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin syvähaastatteluihin), jotka on tehty käyttämällä joko online video teknologiaa (esim. tietokoneet, älypuhelimet ja erilaiset ohjelmistot, kuten Skype, Zoom tai WA) tai

käyttämällä ns. live-haastattelutilannetta, jossa haastateltava ja haastattelija näkevät toisensa reaaliajassa. Koska ENTRUST-projektissa käytetään lyhytdokumenttielokuvia myös opetusmateriaalina yrittäjien koulutuksessa, verkkovideohaastattelumenetelmä ei ollut sopiva tapa 50+ yrittäjien ja heidän liiketoimintansa syvälliseen kuvaamiseen. Tutkimuksen haastatteluissa sekä haastateltava että haastattelija olivat samassa tilassa. Dokumenttielokuvissa haastattelija ja hänen puheensa on leikattu pois ja haastateltavat kertovat tarinansa 'autenttisesti'.

Haastatteluteemat

Yrittäjä- tai yrittäjäpariskuntien haastattelut jaettiin haastatteluteemojen mukaan viiteen eri osioon. Synopsis eli tiivistelmä lyhytdokumenttien sisällöistä perustuu seuraaviin keskusteluteemoihin:

Otto 1: Yrityksen ja haastateltavien lyhyt esittely:

- yrittäjien nimi, ikä, ammatti
- Yrityksen nimi, haastateltavien asema yrityksessä

Otto 2: Lyhyt historia yrityksen perustamisesta

- Miksi yrittäjä päätti perustaa oman yrityksen?
- Miksi yrittäjä halusi muuttaa elämäänsä?
- Miten idea keksittiin?

Aiempi työkokemus ja osaaminen – työura ennen nykyisen yrityksen perustamista:

- Minkälainen työura oli ennen tämän yrityksen perustamista?
- Olivatko nämä kokemukset aikaisemmalla työuralla merkityksellisiä yrittäjäksi ryhtymisen kannalta?
- Miten aiemmin hankittu osaaminen vaikutti yrityksen ideointi ja suunnitteluvaiheessa?
- Minkälaista aikaisempaa kokemusta ja osaamista pystyttiin hyödyntämään yrityksen päivittäisessä 'pyörittämisessä'?
- Onko aikaisemmasta työkokemuksesta tai jostain muusta osaamisesta ollut hyötyä yritystoiminnan kehittämis- tai kasvattamistyössä?

Millaista tukea tai koulutusta oli saatu tai olisi tarvittu yrittäjän uralle lähtiessä tai yrityksen perustamiseen?

Otto 3: Kulttuuri- ja luonnonperintö

- Onko alueella jotain sellaista kulttuuri- tai luonnon perintöä tai perinnettä, jonka pitäisi saada enemmän huomiota tai jonka jatkuvuutta pitäisi edistää myös tulevaisuuteen?
- Missä määrin yritys hyödyntää jotain paikallista luontoa, toimintaa tai kulttuuria?
(Esim. Jokin luonnonmaisema tai luonnon erityispiirre, kyläelämä, tapahtuma tai maaseututoiminta, historialliset paikat, ruokakulttuuri, taide tai musiikkiperinne jne.)

Otto 4: Kestävä kehitys/jatkuvuus ja vastuullisuus (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen)

- Ensimmäiset kontaktit yhteisöön, kumppanuudet, vuorovaikutus, innovaatiot, työntekijöiden tyytyväisyys, asiakastytyväisyys, sosiaalinen vaikutus jne. (sosiaalinen)
- Miten yritys tai yrittäjä edistää alueen menestymistä ja kehittämistä? (tal/sos)
- Miten yritys vaikuttaa paikallisella tasolla asukkaiden ja yhteisön elämään? (sosiaalinen)
- Minkälaista yhteistyötä yritys tekee alueen muiden toimijoiden ja sidosryhmien kanssa?
(esim. synergia muiden yritysten, kuntien, sidosryhmien kanssa; yhteisten aloitteiden tekeminen...)
- Mitkä asiat tekevät yrityksestä menestyvän yrityksen ja hyvän esimerkin?
- Millaisena näette oman tulevaisuutenne – ja yrityksenne tulevaisuuden?
- Minkälaista on olla 50+ yrittäjä?

- Kuinka kauan on ajatellut jatkaa yrittäjänä?
- Mitä yritykselle tapahtuu, jos/kun ei enää halua tai pysty itse jatkamaan?

Otto 5 - ennen tai jälkeen haastattelun

Kuvataan yrittäjästä, yrityksestä ja sen maisemasta merkittäviä kuvia, jotka pystyvät havainnollistamaan haastateltavan antamia lausuntoja.

Haastattelurunkoa pidettiin ohjenuorana, jonka avulla kaikkien haastateltavien kanssa keskusteltiin koulutuksen suunnittelun näkökulmasta tärkeistä asioista, mutta haastatteluissa oli tarkoitus tuoda esiin kunkin yrittäjän tai yrittäjäpariskunnan kannalta tärkeitä ja vaikuttavia asioita.

Haastatteluiden analysointi

Filmatut haastattelut analysoitiin rakentamalla tulkinnat jokaisen kuvatun haastattelun ympärille, jonka jälkeen aineistoa tarkasteltiin uudelleen temaattisella analyysillä (McAlpine, 2016, s. 36). Haastatteluja tarkasteltiin iteratiivisessa prosessissa kolmen avainelementin pohjalta: 50+ yrittäjän panos maaseudun taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen sekä ekologiseen kestävytyteen. Haastatteluiden yhteydessä kuvatut liiketoimintaympäristöstä ja maisemasta koostetut dokumenttifilmit täydentävät haastatteluja. Dokumentteja ja niistä tehtyjä trailereita käytetään myös best-practice esimerkkeinä ja koulutusmateriaaleina tulevassa yrittäjäyyskoulutuksessa. Best-practice dokumenttivideot (trailerit ja 15 min. pituiset lyhytelokuvat) tulevat olemaan katsottavissa ENTRUST-hankkeen verkkosivuilla ja LinkedIn sivuilla sekä ainakin joidenkin haastateltujen yrittäjien yritysten verkkosivuilla.

Tapausten esittely

Tutkimusaineisto kerättiin kahdeksalla puolistrukturoidulla haastattelulla (dokumenttifilmit haastatteluista ja haastateltavien yrittäjien yrityksestä). Tutkimusta varten haastateltiin 50+ ikäisiä yrittäjiä tai yrittäjäpariskuntia, joilla on kokemusta yrittäjäydestä maaseudulla ja joiden kokemus on arvokasta suunniteltaessa koulutusta potentiaalisille yrittäjille. Kukin yrittäjätapaus kuvataan lyhyesti taulukossa 1. Viidessä tapauksessa kyseessä oli yrittäjäpariskunta ja kahdessa tapauksessa haastateltiin miesyrittäjää. Yksi tapaus oli voittoa tavoittelematon järjestö, joka oli alun perin maalaistalo, joka on muutettu maisemaobservatorioksi ja maiseman esittelyn, tutkimuksen ja edistämisen keskuksiksi.

Taulukko 1. Yhteenvedo 8 tapauksen keskeisistä faktatiedoista

Tapaus	Maa	Yrittäjän ikä/Yrittäjänä vuodesta	Liiketoiminnan 'tyyppi'	Tulevaisuuden odotukset
Tapaus 1	Suomi	Yrittäjäpariskunta, 50+/yhdessä yrittäjänä vuodesta 2005 lähtien	Viimeiset 5 vuotta keskittyneet catering-toimintaan, lounaan ja tapahtumien järjestämiseen. Haluavat tarjota 'järvi-Suomen ja paikallist ruokaa.	Olettavat toimivansa yrittäjinä vielä useita vuosia tulevaisuudessa.
Tapaus 2	Suomi	2 yrittäjä-pariskuntaa, kaikki 60+/yrittäjinä vuodesta 2014 lähtien	Tapahtumajärjestämistä, majoitusta, saarella yöpymistä, kalastusta jne.	Jatkavaat niin kauan kuin terveyttä riittää. Saattaa olla, että joku lapsista jatkaa yritystoimintaa myöhemmin.

Tapaus 3	Irlanti	56-v. mies/vuodesta 1995 yrittäjänä	Veneretkien järjestäminen; haluaa asiakkaiden kokevan alueen meren ja kalliot.	Aikoo jatkaa 'kipparina' lähitulevaisuudessa. Tarvittaessa voi palkata toisen kipparin.
Tapaus 4	Irlanti	Mies 55 v/ vuodesta 2014 yrittäjänä	Majoitusta; Alpakka ratsastusta; Haluvat asiakkaiden kokevan rauhallisen maiseman.	Päivä kerrallaan.
Tapaus 5	Alanko- maat	Yrittäjäpariskunta, molemmat 50+/yrittäjinä vuodesta 2020	B&B, haluavat asiakkaiden kokevan rauhallisen maiseman ja kotieläimet.	Eläkkeellä suunnittelevat jatkavansa AirBnB toimintaa.
Tapaus 6	Alanko- maat	Yrittäjäpariskunta 50+/yrittäjinä ? vuotta	Majoitusta, keskittyy vegaaniruokaan ja kestävään elämään.	
Tapaus 7	Portugali	Yrittäjäpariskunta, molemmat 60+/yrittäjinä vuodesta 2015	Majoitus. Keskity historian ja perheen perinnön suojelemiseen.	Haaveilevat jatkavansa 70 vuotiaaksi saakka, vuosi kerrallaan.
Tapaus 8	Portugali	Voittoa tavoittelematon organisaatio/toiminut vuodesta 2003	Vanhaan maatalousvarastoon sijoitettu maisemaobservatorio; maiseman jakamisen, tutkimuksen ja edistämisen keskus.	

Seuraavaksi esitellään kaikki tapaukset lyhyesti.

Tapaus 1. Juurikkasaari/Suomi

Juurikka Cateringin omistaa yrittäjäpariskunta, jolla on yli 18 vuoden kokemus alalta. Juurikkasaari sijaitsee 20 minuutin ajomatkan päässä Jyväskylän kaupungista. Saarelle pääsee myös vesitse vierasvenesatamasta. Juurikkasaari on ympärivuotinen tapahtumapaikka: muunneltavat tilat mahdollistavat häiden ja kaikenlaisten perhejuhlien, suurten ja pienten yritystapahtumien sekä konserttien järjestämisen. Juhlasalissa tarjoillaan arkisin ympäri vuoden buffetlounas. Elämyksellinen telttasauna lämpiää kerran viikossa, ja yksityistilaisuuksien lisäksi teemaruokailut ovat kaikille avoimia ympäri vuoden.

Tällä yrittäjäpariskunnalla on ollut huonojakin kokemuksia, mutta tällä hetkellä he ovat onnellisia ja innostuneita liiketoiminnastaan ja aikovat jatkaa niin kauan kuin pysyvät terveinä - jopa 80-vuotiaiksi. He ovat myös ylpeitä ja onnellisia siitä, että he säilyttävät vanhan perinteisen saaren ja sen rakennukset sekä rakentavat uusia paikallisia perinteitä yhteisölle. Youtube linkki Juurikkasaaren dokumenttivideon: <https://www.youtube.com/watch?v=u2PjuzrVJts>

Tapaus 2. Vanha Tuusjärven kartano/Suomi

Vanha Tuusjärven kartano sijaitsee luonnon keskellä noin tunnin ajomatkan päässä Helsingistä. Kartanon omistaa kaksi pariskuntaa, jotka ostivat sen sattumalta "harrastukseksi" - mutta myös kannattavaksi liiketoiminnaksi. Kartanoa voi vuokrata sekä yksityis- että yrityskokouksiin, koulutuksiin, juhliin, nuorisoleireihin ja muihin tapahtumiin. Navetta on varustettu esiintymislavalla ja äänentoistolaitteilla, joten se sopii juhliin, konsertteihin jne. Navettarakennuksessa on myös kappeli, jota käytetään seurakuntien tilaisuuksissa. Ruokailut voidaan järjestää joko pitopalvelun toimesta tai asiakkaat voivat myös itse tehdä ruuan. Järven rannalla on grillikota ja sauna.

Tärkeimpiä asiakkaita ovat pääkaupunkiseudun seurakunnat, jotka järjestävät nuorten leirejä. Omistajat tekevät yhteistyötä myös paikallisten asukkaiden ja yhteisön kanssa. Omistajat aikovat jatkaa yritystoimintaa myös silloin, kun he kaikki ovat eläkkeellä - niin kauan kuin se on hauskaa. Heidän tavoitteenaan on säilyttää vanha kartano myös seuraaville sukupolville. Youtube linkki Vanhan Tuusjärven kartanon dokumenttivideoon: https://www.youtube.com/watch?v=aiuPvb_aLjo

Tapaus 3. Sliabh Liag Boat Trips/Irlanti

Sliabh Liag Boat Trips on perheyritys, jonka kotipaikka on Donegalin Teelinin maaseudulla. Perustaja Paddy näki, että alueella oli markkinoita venematkayritykselle. Paddylla on runsaasti kokemusta ja tietoa alueesta, sillä hän on kasvanut siellä ja työskennellyt kalastajana useita vuosia.

Alueella on Euroopan korkeimmat merijyrkänteet, joihin pääsee mereltä käsin, ja uskomattomat maisemat, jotka houkuttelevat monia matkailijoita alueelle. Paddy halusi antaa vierailijoille mahdollisuuden nähdä kalliot kaikessa loistossaan mereltä käsin, tarjota paikallista irlantilaista kansanperinnettä ja antaa vieraille mahdollisuuden uida meressä mukavassa ympäristössä.

Paddy kertoo, miksi hän päätti perustaa yrityksen ja miten tämä mahdollisuus syntyi. Hän kertoo saamastaan tuesta ja siitä, miten BIM:n myöntämä avustus mahdollisti yrityksen perustamisen. Paddyn koko perhe on mukana yritystoiminnassa ja vanhempi "mentori" oli avainasemassa Paddyn aloittaessa yrityksen. Paddy kertoo myös, miten hänen yrityksensä edistää paikallista taloutta ja miten hän tekee yhteistyötä alueen muiden yritysten kanssa. Hän uskoo, että tulevaisuus on valoisa! Youtube linkki Sliabh Liag Boat Trips dokumenttivideoon: <https://www.youtube.com/watch?v=60Vt2DgxL5Q>

Tapaus 4. Wild Alpaca Way/Irlanti

John McGonagle perusti Wild Alpaca Wayn vuonna 2019. John osti mäkinen maan Malin Headissa, Co. Donegalista. Monet kyseenalaistivat, mitä järkeä oli ostaa maata, joka ei ollut hyvälaatuista. John näki kuitenkin tilaisuuden, sillä maasta avautuivat vaikuttavat näkymät läheiselle Five fingers -rannalle ja Atlantin valtamerelle. Aluksi Johnilla oli muutamia ideoita, mutta lisätutkimusten ja vierailun toisen alpakankasvatusyrityksen luona John päätti ostaa ensimmäisen alpakansa. Nyt hänellä on yli 20 alpakkaa ja hän tekee kolme vieraskävelyä päivässä. Vierailijoilla on mahdollisuus kävellä mäkeä ylös oman alpakansa kanssa, nauttia henkeäsalpaavista näkymistä matkan varrella ja ottaa valokuvia niille osoitetuilla paikoilla. Youtube linkki Wild Alpaca Wayn dokumenttivideoon: <https://www.youtube.com/watch?v=VbP4qzIOguo>

Tapaus 5. B&B Eppema/Alankomaat

Lennard ja Sjoerdsje Drogendijk omistavat oman Bed&Breakfastin Eppeman. Se sijaitsee kauniilla Frieslandin alueella Alankomaissa. Heidän liiketoimintansa keskittyy vanhassa maalaistalossa sijaitsevaan bed and breakfast -yritykseen. He puhuvat B&B-konseptista, historiasta, takavuosien

kamppailuista ja tulevaisuuden suunnitelmista. Youtube linkki B&B Eppeman dokumenttivideoon: <https://www.youtube.com/watch?v=hLr6qO819qg>

Tapaus 6. Vegotel/Alankomaat

Henk de Bree toimii yrittäjänä vegaan hotellissa Blijessä, Friisinmaalla. Hän kertoo Vegotelin konseptista, historiasta ja tulevaisuuden suunnitelmista sekä erilaisista herkullisista vegaaniruokavaihtoehdoista ja Vegan Translaten helppokäyttöisyydestä. Youtube linkki Vegotelin dokumenttivideoon: https://www.youtube.com/watch?v=2TXjG6_Shxg

Tapaus 7. Casas do Durão/Portugali

Casas do Durão - Memories House on 1700-luvun paikallinen majoitusliike, joka tarjoaa vieraille henkilökohtaista ja perinteistä majoitusta. Casas do Durão sijaitsee Lajeosa do Mondegoissa, Celorico da Beiran kunnassa, rauhallisella maaseutualueella Portugalissa.

Majoitusliikkeen isäntinä toimivat Maria José Bartolomeu ja José Eduardo Silva Santos. He päättivät aloittaa tämän yrityksen hyödyntääkseen jo olemassa olevaa tilaa. He halusivat ottaa siitä kaiken irti ja antaa vierailleen maistiaismaaseutumatkailusta. Talo kunnostettiin ja konservoitiin perheen historian ja perinnön säilyttämiseksi. Aina kun mahdollista, pariskunta järjestää vierailleen kierroksia naapurikiinteistöihin ja esittelee ympäröivää kulttuuriperintöä. Youtube linkki Casas do Durãon dokumenttivideoon: <https://www.youtube.com/watch?v=sLHL9Dxl7aA>

Tapaus 8. Observatório da Paisagem da Charneca/Portugali

Maria da Graça Saraiva on eläkkeellä oleva maisema-arkkitehti ja professori, joka perusti Observatório da Paisagem da Charnecan. Observatório on vanha maatalousvarasto, joka on nyt kunnostettu. Maria da Graça Saraiva ei ollut koskaan kiinnostunut tyypillisestä maaseutumatkailusta, johon yleensä kuuluu majoitus ja gastronomia. Graça on enemmän kiinnostunut "tieteellisestä" tai "akateemisesta" matkailusta. Siksi tilaa käytetään nyt kokouksiin, työpajoihin, tapahtumiin ja toimintaan, jotka liittyvät tietoon, tiedon levittämiseen ja Ribatejon maisemista nauttimiseen. Youtube linkki Observatório da Paisagem da Charnecan dokumenttivideoon: <https://www.youtube.com/watch?v=Op7ED2mPxUc>

Tulokset

Artikkelissa esitellään 50+ ikäisten yrittäjien panosta maaseutualueiden kestäväan kehitykseen käyttämällä seuraavia kestävyden luokkia: sosiaalis-ekologinen, sosiaalis-taloudellinen ja taloudellisk-ekologinen.

Yrittäjien vaikutus alueensa sosiaalis-ekologiseen kestävyteen

Alueilla, joilla yrittäjät olivat investoineet vanhoihin historiallisiin rakennuksiin, kuten kartanoihin, historiallisen ja kulttuuriperinnön kannalta tärkeiden rakennusten merkitystä ja ylläpitoa pidettiin

tärkeänä. Muutamissa tapauksissa perheomaisuuden ja perinnön siirtäminen sukupolvelta toiselle oli tärkeää sukupolvien välisen jatkuvuuden varmistamiseksi. "Olemme jo kuudennessa sukupolvessa, joten haluamme säilyttää tämän talon, ja toivon, että lapseni ja lapsenlapseni jatkavat samoin." (Tapaus 7). Perheperintö näkyy myös sukupolvien välisessä oppimisessa, jossa vanhempi sukupolvi siirtää ammattiin liittyviä tietoja ja taitoja seuraavalle sukupolvelle.

Yrittäjät korostivat, että on tärkeää, että heille annetaan mahdollisuus hyödyntää liiketoiminnassaan alueen kulttuuriperintöä. Monet yrittäjistä olivat sitoutuneet yhteisön kehittämiseen. He järjestivät asukkaille ja vierailijoille tapahtumia ja aktiviteetteja, jotka edistivät ihmisten hyvinvointia alueella. Nämä aktiviteetit toivat yrittäjille iloa ja hyvinvointia. Yrittäjät olivat selvästi ylpeitä yhteisöstään tai kylästään.

Yrittäjien vaikutus alueensa sosiaalis-taloudelliseen kestävyteen

Taloudellinen näkökulma on tärkeä tekijä maaseutuyrityksissä, kuten missä tahansa muussakin liiketoiminnassa. Muutamat yrittäjät kertoivat yrityksensä kasvaneen; tämä tarkoitti yleensä uusien tuotteiden ja palvelujen lisäämistä tuotevalikoimaan. Alueen parantuneet taloudelliset olosuhteet toivat myös lisää työllistymismahdollisuuksia alueelle, joten paikalliset yrittäjät rekrytoivat koko- ja osa-aikaisia työntekijöitä. Historiallisten rakennusten käyttö yritystoiminnassa on tärkeä taloudellinen tekijä maaseutualueilla. Nämä yrittäjät ylläpitävät ja kunnostavat historiallisia rakennuksia, mikä lisää niiden arvoa ja elinkaarta.

Yrittäjät korostivat yhteistyön ja verkostoitumisen merkitystä liiketoiminnassa maaseutualueilla. Alueen yrittäjät ostivat tuotteita ja palveluita muilta yrittäjiltä.

"Meillä on erittäin hyvä yhteistyö paikallisten yrittäjien kanssa. Meillä on oma olut, joka on valmistettu paikallisessa panimossa. Lisäksi pyrimme ottamaan kaiken tarvitsemamme paikallisilta tuottajilta." (Tapaus 1).

Kun yrittäjät käyvät kauppaa keskenään, he jakavat kokemustietoja ja edistävät näin yhteisen paikallisen osaamisen kartuttamista. He myös mainostavat alueen muiden yrittäjien tuotteita ja palveluja omille asiakkailleen. Näin yrittäjät tukevat toisiaan taloudellisesti.

Yrittäjien vaikutus alueensa taloudellis-ekologisen kestävyteen

Monet haastatelluista yrittäjistä järjestävät ekomatkailutoimintaa luontoelämysten tarjoamiseksi ja toimeentulon hankkimiseksi. Yrittäjät ymmärtävät luonnon arvon ja edistävät luonnonsuojelua ja kestävä matkailua. Asiakkaita opetetaan suojelemaan luontoa heidän oleskelunsa aikana.

"Minusta on aika hienoa olla osa historiaa. Sama pätee silloinkin, kun meillä on asiakkaita, ja vaadimme heiltä ympäristöystävällistä asennetta. Esimerkiksi järvellä ei saa ajaa moottoriveneellä lainkaan. Meillä on soutuveneet. Tarkoituksena on säilyttää tämä paikka sellaisena kuin se on nyt." (Tapaus 2).

Yrittäjät pyrkivät elämään sopusoinnussa luonnon kanssa. Jotkut yrittäjät hankkivat esimerkiksi elintarvikkeita paikallisilta tuottajilta, jotkut poimivat itse marjoja hilloa varten tai pitivät mehiläistarhoja

hunajan tuotantoa varten. Yrittäjät, joilla on omaa ruoantuotantoa, ovat esimerkki yrittäjän ja luonnon rinnakkaiselosta.

"Meillä on täällä esimerkiksi mehiläisiä, jotka pölyttävät. Mehiläisten ensisijainen tehtävä on pölytys. Saamme tietysti hunajaa, ja se on mukavaa. Kyse on kuitenkin luonnon tasapainon säilyttämisestä, siitä, että meillä on mehiläisiä. Kaikki toimintamme perustuu siihen, että emme muuta luontoa, vaan haluamme säilyttää luonnon sellaisena kuin se on nyt." (Tapaus 2).

Yrittäjät pyrkivät varmistamaan, että ympäristöä pilaavat toimet, kuten energiankäyttö ja rakennusten perusparannus, toteutetaan luontoa kunnioittavalla tavalla. Esimerkkejä tästä ovat aurinkopaneelien lisääntynyt käyttö energiantuotannossa ja rakennusten kunnostaminen luonnonmateriaaleja käyttäen.

"Mutta kun jouduimme rakentamaan [talon] etupään uudelleen vuonna 2020, huomasimme, että eristystä ei ollut juuri lainkaan. Niinpä pyysimme rakennusyhtiötä eristämään sen todella kestäväällä tavalla. He käyttivät paljon luonnonmateriaaleja, ja tästä tilasta tuli paljon kestävämpi. Tämän lisäksi vuonna 2022, tämän vuoden alussa, huomasimme, että meillä oli enemmän tilaa aurinkopaneeleille. Niinpä asensimme lisää aurinkopaneeleita asuntojen lämmittämiseen. Mutta myös käyttäaksimme energiaa vesihuollossa. Ja uskon, että nyt lähestymme nollatasoa fossiilisten polttoaineiden käytössä." (Tapaus 5).

Haastattelemamme yrittäjät toimivat kestävä kehityksen puitteissa. He arvostavat luontoa ja ymmärtävät, että puhdas luontoympäristö on keskeinen edellytys kestäväälle sosiaaliselle kehitykselle ja yhteisön taloudelliselle kestäväälle kehitykselle.

Johtopäätökset ja pohdinta

Lyhyet dokumenttielokuvat rakennettiin kahdeksan 50+ yrittäjän tai yrittäjäpariskunnan haastattelujen pohjalta. Yhteenvetona voidaan sanoa, että haastateltavat pitävät työtään maaseudulla mielekkäänä ja haluavat jatkaa työskentelyä niin kauan kuin heidän terveytensä vain sallii. He arvostavat alueen kehittämistä ja sen historiallisen ja kulttuurisen perinnön säilyttämistä. Heille on tärkeää, että myös seuraava sukupolvi voi elää ja nauttia maaseudun monimuotoisuudesta ja sen sosiaalisesta ja kulttuurisesta ja ekologisesta rikkaudesta. Haastatellut 50+ yrittäjät näkevät yhteistyön muiden paikallisten yrittäjien ja tuottajien kanssa tärkeänä tapana luoda kestävä matkailuelämystä: Kun asiakkaat nauttivat oleskelustaan, he palaavat ja tuovat alueelle myös talouskasvua ja sitä kautta myös taloudellista kestävyttä. Tämä saattaa houkutella myös nuoria töihin tai jäämään alueelle. Haastatellut 50+ yrittäjät haluavat vahvistaa maaseutualueita tavalla, joka tasapainottaa kestävä kehityksen taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia sekä ympäristönäkökohtia.

Jatkotutkimustarpeet

Matthews ja Santos (2023) toteavat, että huolimatta jatkuvista yrittäjyyden tieteenalan ja erityisesti yrittäjyyskasvatuksen haasteista ja ongelmista, yrittäjyyttä kunnioitetaan sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen ja kasvun keskeisenä lähtökohtana. OECD:n ja Euroopan komission mukaan (2021, s. 156) itsenäisinä ammatinharjoittajina työskentelevät seniorit palkkaavat keskiarvoa todennäköisemmin työntekijöitä yritykseensä. Onkin tärkeää etsiä tapoja kannustaa senioriyrittäjiä ylläpitämään näitä

yrittäjiä ja työpaikkoja, minkä vuoksi tarvittaisiin lisää tutkimusta 50+ yrittäjien yrittäjyyteen liittyvistä motiiveista, tarpeista ja toiveista. Myös Ratten (2019) korostaa, että tarvitaan enemmän iäkkäiden yrittäjien yrittäjyyteen liittyvää tutkimusta, jotta saadaan kattavampi käsitys ikääntyneiden roolista yrittäjyydessä.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että on tarpeen ottaa huomioon myös Euroopan maiden alueelliset erot (esim. maaseutualueiden väliset erot, kuten harvaan asuttu Pohjois-Suomi vs. tiheään asuttu Alankomaat) ja mitä nämä erot tarkoittavat eri aloilla ja eri maissa yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta.

Eurooppalaisten maaseutualueiden 50+ yrittäjien tutkiminen laajemmin on tärkeää, koska eri maissa saattaa olla suuriakin eroja esim. koulutuksessa, eläkeiässä, rahoitusvälineissä, verkottumistavoissa ja uusien yritysten perustamisessa. Lisää tietoa tarvitaan, jotta eri alueiden toimijat voivat yhteistyössä yrittäjien kanssa vaikuttaa paikalliseen talouteen ja sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön niin, että alueet voivat kukoistaa.

Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuseettinen arviointi

Tämän tutkimuksen kvalitatiivinen aineisto koostui kahdeksasta haastattelusta, mikä on pieni otos 50+ ikäisistä maaseutuyrittäjistä. Danan ja Danan (2005 s. 84) mukaan kvalitatiivisella tutkimuksella ei tarvitse olla suurta otosta. Rajoituksena on kuitenkin se, että vaikka pieni näyte voi tuottaa korkean sisäisen validiteetin, sen ulkoinen validiteetti voi olla rajoitettu. Pieneen haastatteluaineistoon perustuvan tutkimuksen tulosten perusteella ei voi tehdä tilastollisia yleistyksiä tai "todisteluita" teoriasta. Tapaustutkimuksen avulla voidaan kuitenkin kuvata aihetta ja monimutkaisia prosesseja ja suhteita (Pietrkowski, 1979 s. 290). Tämä ei tarkoita, että data-analyysi perustuisi spekulatioihin tai epämääräisiin vaikutelmiin. Pienen kvalitatiivisen aineiston analyysi voi olla systemaattista, loogista ja tiukkaa, vaikkakin eri tavalla kuin määrällinen tai tilastollinen analyysi. (Dana & Dana, 2005 s. 417).

Tutkimus perustuu Erasmus+ ENTRUST-hankkeen aikana kerättyyn tietoon ja kirjallisuuteen. Tutkimuksen lähtökohtana on käytäntöön sovellettavan tiedon ja ymmärryksen syventäminen, joiden avulla on tarkoitus kehittää 50+ ikäisille potentiaalisille maaseutuyrittäjille soveltuvaa yrittäjyyskasvatusta ja valmennusta.

Tutkimuksessa haastatelluilta yrittäjiltä on saatu asianmukainen lupa käyttää ENTRUST-hankkeessa hankittua tietoa ja hankkeessa valmistettua heitä tai heidän yrityksään koskevaa materiaalia ENTRUST-hankkeen ja siihen kuuluvien partneriorganisaatioiden toiminnassa, kuten esimerkiksi hankkeessa kehitettävän best-practice dokumenttivideoiden ja oppaan kehittämiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjille sekä hankkeen viestintä- ja levitystarkoituksiin.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu on sitoutunut toiminnassaan noudattamaan Tutkimuseettinen neuvottelukunnan (TENK) laatimaa hyvää tieteellistä käytäntöä eli HTK- ohjetta, mikä sitoo myös ENTRUST-hankkeessa tehtyä tutkimusta ja tätä tutkimusta. Tutkimuseettistä ennakoarviointia ei tarvinnut tehdä, koska tutkimusasetelma on toteutettu siten, että se ei vaadi eettisen komitean tai laitoksen tarkastuslautakunnan hyväksyntää. (TENK 2023)

Lähteet

- Ana, M.-I. (2017) Ecotourism, Agro-tourism and rural tourism in the European Union. *Cactus Tourism Journal*, 2017, 15, 6–14. Saatavilla: <https://www.cactus-journal-of-tourism.ase.ro/Pdf/vol16/1.pdf> (noudettu 30.5.2023)
- Arslan, M. & Ekran, E. (2017) Importance of rural tourism and investigation of abroad examples. In *Proceedings of the 8th International Scientific Africulture Symposium, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, 5–8 October 2017*; pp. 2579–2584. Saatavilla: https://www.researchgate.net/publication/323174930_IMPORTANCE_OF_RURAL_TOURISM_AND_INVESTIGATION_OF_ABROAD_EXAMPLES (noudettu 30.5.2023).
- Bohlinger, S. & van Loo, J. (2010) Lifelong learning for ageing workers to sustain employability and develop personality. In *CEDEFOP, Working and Ageing. Emerging Theories and Empirical Perspectives*; Publications Office of the European Union: Luxembourg, pp. 28–57 Saatavilla: https://arhiva.euinfo.rs/files/biblioteka-srp/05_Rad_i_starenje.pdf (noudettu 20.5.2023)
- Dana, L.P. & Dana, T.E. (2005) Expanding the scope of methodologies used in entrepreneurship research. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*. 2005, 79–88.
- De Villiers, C.; Farooq, M.B. & Molinari, M. (2022), *Qualitative Research Interviews Using Online Video Technology – Challenges and Opportunities*. *Meditari Account. Res.* 2022, 30, 1764–1782. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2021-1252>
- European Commission (2014), *Population ageing in Europe: Facts, Implications and Policies, Outcomes of EU-funded research*. Directorate-General for Research and Innovation. Socioeconomic sciences and humanities. Directorate B - Innovation Union and European Research Area. Unit B.6. - Reflective Societies, 2014. DOI: 10.13140/2.1.5039.6806.
- European Commission (2022), *Development and sustainability*. 2022. Saatavilla: https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/sustainable-development_en (noudettu 30.5.2023).
- European Commission. 2023. *Rural Development*. EU Regional and Urban Development, 2023. Saatavilla: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/rural-development_en (noudettu 28.2.2023)
- Isele, E. & Rogoff, E.G. (2014) Senior entrepreneurship: The new normal. *Public Policy Ageing Rep.* 2014, 24, 141–147. Oxford University Press on behalf of The Gerontological Society of America. <https://doi.org/10.1093/ppar/pru043>

- Järnefelt, N. (2011) Ikääntyneiden yrittäjyys on lisääntynyt. Hyvinvointikatsaus 2011, 4. Saatavilla: https://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2011_04.html (noudettu 30.5.2023).
- Kautonen, T. (2008) Understanding the older entrepreneur: Comparing third age and prime age entrepreneurs in Finland. *Int. J. Bus. Sci. Appl. Manag.* 2008, 3, 3–13. Saatavilla: <http://hdl.handle.net/10419/190597> (noudettu 30.5.2023).
- Kautonen, T. (2013) Senior Entrepreneurship. A Background Paper for the OECD Centre for Entrepreneurship, SMEs and Local Development, OECD 2013. Saatavilla: https://www.oecd.org/cfe/leed/senior_bp_final.pdf (noudettu 13.2.2023).
- Kibler, E., Wainwright, T., Kautonen, T. & Blackburn, R.A. (2012) (Work) Life after Work?: Older Entrepreneurship in London – Motivations and Barriers; SBRC; Kingston University: London, saatavilla: <https://eprints.kingston.ac.uk/id/eprint/22163/1/Wainwright-T-22163.pdf> (noudettu 30.5.2023).
- Khan, H. (2013) Five Hours a Day Systemic Innovation for an Ageing Population. Nesta 2013. Saatavilla: https://media.nesta.org.uk/documents/five_hours_a_day_jan13.pdf (noudettu 30.5.23)
- Kyrö, P., Moisala, A., Nyrhinen, S. & Levikari, N. (2012). Kohti Joustavia Senioriyrittäjyyden Polkuja. Raportti Oma Projekti — Seniorina yrittäjäksi-tutkimushankkeesta, Pienyrityskeskus. Aalto University. Aalto-Yliopiston Julkaisusarja KAUPPA + TALOUS, Helsinki, 2012, 1. Saatavilla: http://epub.lib.aalto.fi/pdf/hseother/Aalto_Report_KT_2012_001.pdf (noudettu 30.5.2023)
- Lanfranchi, M. & Giannetto, C. (2012) Sustainable Development in Rural Areas: The New Model of Social Farming. In *Competitiveness of Agro-Food and Environmental Economy (CAFEE'12)*. 1st International conference 'Competitiveness of Agro-Food and Environmental Economy', 2012. Saatavilla: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2284076 (noudettu30.5.2023)
- Lechner, C. & Dowling, M. (2003) Firm networks: External relationships as sources for the growth and competitiveness of entrepreneurial firms. *Entrep. Reg. Dev.* 2003, 15, 1–26.
- Matthews, C.H. & Santos, S.C. (2023) Preface: Entrepreneurship education – Challenges and possibilities? Julkaisussa: Matthews, C. & Santos, S., Eds. *Annals of Entrepreneurship Education and Pedagogy*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, pp. xvii–xxv
- OECD. (2011) OECD Regional Typology. Directorate for Public Governance and Territorial Development. 2011. Saatavilla: www.oecd.org/cfe/regionaldevelopment/OECD_regional_typology_Nov2012.pdf (noudettu 30.5.2023)

- OECD (2022) *Tourism Trends and Policies 2022*; OECD Publishing: Paris.
<https://doi.org/10.1787/a8dd3019-en>
- OECD/European Commission (2021) *The Missing Entrepreneurs 2021: Policies for Inclusive Entrepreneurship and Self-Employment*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/71b7a9bb-en>
- Piotrkowski, C.S. (1979) *Work and the Family System: A Naturalistic Study on Working-Class and Lower-Middle-Class Families*; The Free Press, New York.
- Purvis, B., Mao, Y. & Robinson, D. (2019). Three pillars of sustainability: in search of conceptual origins. *Sustainability Science*.14: 681–695. <https://doi.org/10.1007/s11625-018-0627-5>
- Ratten, V. (2019) Older entrepreneurship: A literature review and research agenda. *Journal of Enterprising Communities: People Places Glob. Econ.* 2019, 13, 178–195. <https://doi.org/10.1108/JEC-08-2018-0054>
- Roger, D.S., Duraiappah, A.K., Antons, D.C., Munoz, P., Bai, X., Fragkia, M. & Gutscher, H. A vision for human well-being: Transition to social sustainability. *Curr. Opin. Environ. Sustain.* 2012, 4, 61–73. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2012.01.013>
- Schøtt, T., Rogoff, E., Errington, M. & Kew, P. (2017) GEM Special Report on Senior Entrepreneurship 2016–2017, Global Entrepreneurship Research Association, 2017, GEM Consortium, saatavilla: <https://gemconsortium.org/report/gem-2016-2017-report-on-senior-entrepreneurship> (noudettu 29.5.2023).
- Singh, G. & DeNoble, A. (2003) Early retirees as the next generation of entrepreneurs. *Entrep. Theory Pract.* 2003, 27, 207–226. <https://doi.org/10.1111/1540-8520.t01-1-00001>
- Soykan, F. (2002) Kırsal Turizmin Sosyo- Ekonomik Etkilerine Türkiye. Türkiye Dağları I, Ulusal Sempozyumu (25-27 Haziran 2002), Orman Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Orman Bakanlığı Yayın No: 183, Ankara. [Socio-Economic Impacts of Rural Tourism in Turkey, Turkey Mountains I. National Symposium, 25-27 June, 2002, Proceedings, Ministry of Forestry Research Planning and Coordination Board, Ministry of Forestry Publication No: 183, Ankara, Turkey, 2002].
- Sutela, H. and Pärnänen, A. (2018), YRITTÄJÄT SUOMESSA 2017. Statistics Finland, Helsinki. Saatavilla: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytym_201700_2018_21465_net.pdf (noudettu 30.5.2023).

TENK (Tutkimuseettinen neuvottelukunta) (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki.

Thijssen, J.; Rocco, T. (2020) Development of older workers: Revisiting policies. In Cedefop, Working and Ageing: Emerging Theories and Empirical Perspectives; Cedefop; Publications Office of European Union: Luxembourg, 2010; pp. 13–27, doi.org/10.2801/2277

Timmermans, S. & Tavory, I. (2012) Theory construction in qualitative research: From grounded theory to abductive analysis. *Sociological Theory* 2012, 30, 167–186.
<https://doi.org/10.1177/0735275112457914>

World Tourism Organization (2020), UNWTO Recommendations on Tourism and Rural Development – A Guide to Making Tourism an Effective Tool for Rural Development, UNWTO, Madrid,
<https://doi.org/10.18111/9789284422173>

Yaniv, E. & Brock, D. (2012) Reluctant entrepreneurs: Why they do it and how they do it. *Ivey Bus. J.* 2012, 76, 1–5. Saatavilla: <https://iveybusinessjournal.com/publication/reluctant-entrepreneurs-why-they-do-it-and-how-they-do-it/> (noudettu 30.5.2023)

Videoaineisto

ENTRUST (syksy 2022). Juurikka Catering ja Juurikkasaari [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=u2PjuzrVJts>

ENTRUST (syksy 2022). Vanha Tuusjärven kartano [Video]. YouTube. URL
https://www.youtube.com/watch?v=aiuPvb_aljo

ENTRUST (syksy 2022). Sliabh Liag Boat Trips [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=60Vt2DgxL5Q>

ENTRUST (syksy 2022). Wild Alpaca Way [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=VbP4qzIOguo>

ENTRUST (syksy 2022). B&B Eppema [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=hLr6qO819qg>

ENTRUST (syksy 2022). VEGOTEL [Video]. YouTube. URL
https://www.youtube.com/watch?v=2TXjG6_Shxg

ENTRUST (syksy 2022). Casas Durão [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=Op7ED2mPxUc>

ENTRUST (syksy 2022). Observatório da Paisagem da Charneca [Video]. YouTube. URL
<https://www.youtube.com/watch?v=Op7ED2mPxUc>